

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

KOGUKONDADE LÕIMUMINE

RITA-RÄNNE TP5

Juuli 2018

RITA-RÄNNE
projekt

RITA-RÄNNE projekt aitab välja töötada teaduslikult põhjendatud innovaatilisi lähenemisi rände ja lõimumise protsesside juhtimiseks Eestis, eesmärgiga aidata kaasa majanduse arengule ja ühiskonna sidususe suurenemisele

SISSEJUHATUS

Rändega kaasnevate muutustega kohanemiseks on Eesti ühiskonna jaoks oluline, et kohalikud inimesed ja sisserännanud moodustaksid omavahel argi- ja tööeluga hakkamasaamist toetavaid sotsiaalseid kogukondi. Kogukondi saab liigitada kultuurilisteks, geograafilisteks ehk asukohapõhisteks ja sotsiaalseteks. Tööpakett 5 keskendub sotsiaalsete kogukondade arendamise aspektidele.

Ühes piirkonnas elavad inimesed ei moodusta tingimata sotsiaalset kogukonda. Sotsiaalsed kogukonnad ei teki iseenesest, nende kujunemiseks on vaja teatud tingimusi ja tegevusi. Samuti on vaja osata märgata ja mõjutada protsesse, mis võivad muutuda ühiskonna jaoks ohtlikuks (nt. radikaliseerumine), vähendavad ja takistavad inimeste omavahelist lõimumist ning sotsiaalsete kogukondade kujunemist.

Kogukondade lõimumise tööpakettis:

- ❖ Tegeleme kogukondade tüpoloogia kirjeldamise ja erinevat tüüpi sotsiaalsete kogukondade, neid kujundavate tegurite ja kogukonna praktikate kaardistamisega ning seejärel sotsiaalsete kogukondade koosloome arendamisega tegevusuuringus.
- ❖ Uurime online kogukondade rolli rändemustrite kujunemisel ning teeme ettepanekuid, milliseid kommunikatsioonikanaleid kasutada ja sõnumeid edastada, et vähendada konfliktivõimalust kohalike ja sisserännanute vahel.
- ❖ Kirjeldame marginaliseerumise ja radikaliseerumise tegureid, kaardistame Eesti riigi poolt kogutavaid registriandmeid, mis juba võimaldavad marginaliseerumist tuvastada ja teeme soovitusi täiendavate andmete kogumiseks, töötame välja radikaliseerumise tuvastamise juhise.

KOGUKONDADE LÕIMUMINE

Dagmar Narusson

Marko Uibu

Kogukondade tüübid

Kogukondi jaotatakse (1) **kultuurilisel**, etnilisel, rassilisel, religioosel identiteedil või pärandil põhinevateks ehk kultuurikogukondadeks, (2) **geograafilisel** asukohal põhinevateks (*place and space*), sh poliitiliselt konstrueeritud kogukondadeks, nt. küla, linnaosa, linn, maakond, riik, kohaliku kogukond, rahvusvaheline kogukond ning (3) **sotsiaalseteks kogukondadeks** (Staller, Mafile'õ, 2010).

Sotsiaalsete kogukondade jaotamiseks on mitmeid võimalusi: eristatakse näiteks (1) institutsioonil või (2) identiteedil põhinevaid kogukondi (Staller, Mafile'õ 2010), aga ka (3) ühistel tegevustel, huvidel põhinevaid ning (4) probleemi lahendamisele orienteeritud

kogukondi (Noya jt., 2009). **Institutsioonil** põhinev kogukond võib olla näiteks kooliga seotud inimestest moodustunud kogukond. **Jagatud identiteedil** põhineva kogukonna kujunemise aluseks on inimeste enesemääratlus (mitte niivõrd välised või kultuurilised karakteristikud) nt. asukohariiki sisserännanute kogukond, ja staatusel põhineva kogukonna võivad moodustada näiteks kvoodipagulase staatuse saanud inimesed (Staller, Mafile'o 2010). Kogukonda defineerivateks tunnusteks on **paik** (*locus*), **jagamine**, **ühistegevus** (*joint action*), **sotsiaalne seotus** (*social ties*) ja **mitmekesisus** ehk komplekssus (MacQueen jt., 2001, McKeown jt., 1987, van Ewijk, 2010).

SOTSIAALSEID KOGUKONDI KUJUNDAVAD TEGURID

TP5-s huvitavad meid institutsiooniga seotud kogukonnad (kool), ühist identiteeti jagavad sotsiaalsed kogukonnad (sisserännanud) ja argielu ühistegevusteks kokkutulnud kogukonnad (sisserännanute ja asukohariigi elanike lõimunud kogukonnad).

Ühistegevuste kogukonnad võimaldavad sisserännanutel ja kohalikel elanikel läbi argielu lõimuda, kuna leitakse inimlikult ühendavad huvid nagu eluase, toit, tavad, sport, muusika, käsitöö, keeled, laste huvialad jm ning koos tegutsedes õpitakse olukordi lahendama ja üksteisele tuge pakkuma (van Ewijk, 2010). Sotsiaalsed kogukonnad loovad võimaluse sotsiaalseks kaasatuseks ja osalemiseks. Omavaheline suhtlemine, näiteks naabrite vahel, ei taga veel, et tegemist on inimese hakkamasaamist toetava kogukonnaga. Samuti ei teki koolis õppivate laste vanematest iseenesest vastastikust toetust pakkuvat kogukonda. Kuid neil mõlemal (naabruskonnal, koolil) on potentsiaal areneda edasi sotsiaalseks kogukonnaks, mis pakub tuge. Kogukonna sotsiaalsuse ehk retsiprookse toetuse ja **lõimumise saavutamiseks** on vajalik kogukonna kujunemise hõlbustamine ja sihipärane tegevus. Kogukond on **sotsiaalne** sel juhul, kui on olemas järgmised tunnused: **suhtlemine** (*social interaction*), **sotsiaalsed sidemed**, **kohesiivsus** ehk seotuse tunne, **märkamine**, tunnustamine, **ühistegevused** (*common actions*), **jagatud väärtused**, **jagatud tunded**, **kuuluvustunne** (van Ewijk, 2010).

Ussisserändajate jaoks, kel puuduvad uues asukohariigis tugevad kogukondlikud sidemed, on olulised madala intensiivsusega kogukonnad ja igapäevaelulised kontaktid. Nende pinnalt võivad kujuneda ühistegevuste kogukonnad. Tavalised igapäevaelulised kontaktid (kohtumine trepikojas naabritega, suhtlemine õpetajaga) ei pruugi luua positiivset sidet, jäädes liiga põgusaks ning pigem võõristust suurendada (Valentine, 2008; Cook jt., 2010). Oluline on arvestada, et kohalike ja sisserännanute juhusuhtluses saadud positiivseid kogemusi pigem ei üldistata tervele grupile, negatiivseid aga küll (Valentine, 2008). Seega, oluline on pöörata tähelepanu kokkupuudete pinnalt kujunevatele hoiakutele. Sisserändajate ja kohalike hoiakute analüüsiga tegeleme tööpaketis erinevate küsitlusandmestike põhjal.

KOOL KUI ANKURINSTITUTSIOON

Kogukonnasuhete realiseerumiseks on vaja arendada tugevamat kontakti (parimal juhul isegi kogukonnatunde) tekkimist võimaldavaid ühistegevusi, milleks tõhusaimaid võimalusi pakuvad huvi- ja institutsioonipõhised sotsiaalsed kogukonnad. Kool on üks oluline **ankurinstitution** kogukonna aktiveerimisel (Patterson, Silverman, 2013). Tavaolukorras ei moodusta lapsevanemad ja kooli töötajad omavahel isegi madala intensiivsusega sotsiaalsed kogukonda. Koolil on uussisserändajate kogukonda kaasamisel potentsiaal, kui korraldatakse näiteks ühistegevusi (keelekohvik, treeningud) või tekib huvipõhine vajadus koos tegutseda (näiteks kooli või laste jaoks midagi korraldades).

KOGUKONNA ROLL RESSURSSIDELE LIGIPÄÄSUKS

Sisserännanute toetamiseks on kogukond kui erinevate kogukonnaliikmete oskuseid, teadmisi, kogemusi ja materiaalseid ressursse koondav ja jagav ning koos probleemolukordi lahendav inimeste kooslus väga väärtuslik ressurss. Säilenõtkke ja iseorganiseeruv kogukond võimaldab oluliselt paremini kohaneda uussisserändega (nii vastuvõtja kui immigrandi positsioonis), kusjuures on oluline, et kogukondlikud ressursid oleksid piisavalt tugevad ja kiiresti mobiliseeritavad (Norris jt., 2008). Kõige praktilisemal ja lihtsamal tasandil aitavad kogukonnasuhted kui ka igapäevased kontaktid sisserändajal saada vajalikku infot, juurdepääsu lokaalsetele teadmistele, mida on riiklikult keeruline pakkuda.

RITA-RÄNNE TP 5 tegevus kogukondade arendamiseks

Kuna uussisserändajate ja kohalike ühiskogukonnad ei kujune iseenesest, vaid vajalik on teadlik tegutsemine ja tähelepanu, siis oma töopakettis

- ❖ kaardistame erinevat tüüpi sotsiaalseid kogukondi ning neid kujundavaid tegureid ning
- ❖ koosloome ja tegevusuuringuga katsetame võimalikke kogukondade arendamise mudeleid.

RÄNDEKOGEMUSE MEEDIASTUMINE *ONLINE*-KOGUKONDADE NÄITEL

Sander Salvet

Ühelt poolt on meedia- ja kommunikatsioonitehnoloogia areng hõlbustanud inimeste liikuvust ja mänginud olulist rolli rändega seotud sotsiaalsetes muutustes (Couldry ja Hepp, 2017; Jansson, 2018). Näiteks on pakkunud sotsiaalmeedia kasutuselevõtt sisserändajaile uusi võimalusi luua ja hoida sidemeid lähteriiki jäänud lähedaste, sihtriigis ja mujal maailmas elavate teiste migrantide ja mittemigrantidega (Collin, 2014; Dekker ja Engebensen, 2013; Kang, 2011). Teisalt aitavad samad meediauudendused kergemini mobiliseeruda ka sihtriigi immigratsioonivastastel elanikel (Kaján, 2017), kelle vastupanu võib kujutada migrantide jaoks takistust sihtriigis sisseseadmisel (Castles, 2018). Üks keskseid võimalusi, kuidas sisserändajad teiste migrantide ja sihtriigi kohalike elanikega uusi kontakte loovad, aga ka rändevastased mõttekaaslasid leiavad, on osalus *online*-kogukondades (vt nt Schrooten, 2012; Kaján, 2017). See teeb *online*-kogukondadest omakorda valitsusasutustele, kohalikele

omavalitsustele ja mittetulundusühingutele väärtuslikku ressursi, mille abil toetada sisserändajate ühiskonda lõimumist.

Online-kogukond on veebis moodustunud rühm, mille liikmeil on kujunenud suhtluse käigus isiklikud suhted, ühised väärtused, tundmused ja tähendused (Rheingold, 2000; Gotved, 2006). Näiteks võib sotsiaalmeediast arvukalt leida etniliselt homogeeniseid sisserändajate kogukondi, etniliselt heterogeenseid huvipõhiseid kogukondi, aga ka mitmesuguseid immigratsioonivastaste *online*-kogukondi. *Online*-kogukonnad võivad vähemalt osaliselt kattuda ka mõne olemasoleva *offline*-kogukonnaga, näiteks rahvuselt si-vm-ga (Dekker ja Engebresen, 2014; Hiller ja Franz, 2004). Ent võrreldes *offline*-kogukondadega on *online*-kogukondades võimalik liikmeil suhelda tihemini ja ka väga pika vahemaa tagant (Collin, 2014).

Online-kogukonnad võivad täita sisserändajate jaoks väga erinevaid ülesandeid, alates teiste sisserändajatega sidemete loomisest ja lõpetades isikliku arvamuse avaldamisega (vt Al-Rawi, 2017; Oh, 2016; Marino, 2015; Schrooten, 2012; Kang, 2011). Lõimumise seisukohalt on aga ühed olulisemad funktsioonid: praktilise info jagamine (nt õigusaktidest tulenevate nõuete, töö- ja majutusvõimaluste kohta), sihtriigi kultuuri tundma õppimine, emotsionaalse toe pakkumine ning hübriidse identiteedi kujundamine, milles on põimitud nii etniline kui ka sihtriigi kodanikuidenteet (Çınar, 2016; Oh, 2016; Seganti, 2008; Arnold ja Schneider, 2007). Immigratsioonivastased elanikud võivad *online*-kogukondi kasutada seevastu näiteks sisserändega seotud hirmude ja samuti vihakõne väljendamiseks (Kaján, 2017).

Valitsusasutustelt, kohalikelt omavalitsustelt ja mittetulundusühingutelt eeldab sellistes etnilistes kogukondades osalemine ja seeläbi lõimumise toetamine esmalt kindla strateegia alusel enese vastu usalduse loomist (Çınar, 2016). Seejärel on asutustel võimalik tänu kogukondadepõhisele kommunikatsioonile, mis on kombineeritud näost näkku suhtlusega, jõuda suurema hulga immigrantideni, jagada neile asjatundlikku infot praktilistel teemadel ja juhatada neid asjakohaste allikateni, tutvustada kohalikku kultuuri ja toetada seeläbi ka hübriidse identiteedi kujunemist (Brown, 2015; Çınar, 2016). See võib tähendada osalemist juba olemasolevates kogukondades, aga ka uue *online*-kogukonna loomist (nt nagu LoonLounge.com Kanadas).

RITA-RÄNNE TP 5 tegevus rändekogemuse meediastumise (sh online kogukondade) uurimisel

Kaardistamiseks varem avaldatud teoreetilisi lähenemisi ja empiirilisi uuringuid, milles on käsitletud migrantide reaalsel ja potentsiaalset liikuvust ning rändekogemuse meediastumist *online*-kogukondade näitel, valmib 30. septembriks 2018 kirjandusülevaade. Eesmärgiks on panna kokku terviklik pilt erinevatest ressurssidest ja tingimustest, mis kujundavad migrantide rändekogemust (tuginedes mobiilsuse ja motiilsuse käsitlustele, nt Flamm & Kaufmann, 2006; Carling & Schewel, 2018), peatuda põhjalikumalt *online*-kogukondade kui ühe sellise ressursi rollil (tuginedes eelkõige meediastumise käsitlustele, nt Couldry & Hepp, 2017; Jansson, 2018). Kirjandusülevaade on aluseks ka kahe täiendava uuringu detailsemal planeerimisel ja läbiviimisel.

- ❖ Neist **esimese uuringu** eesmärk on analüüsida „Mina. Maailm. Meedia“ küsitlusandmete põhjal, milline on *online*-kogukondade roll rändemustrite kujunemisel Eesti kontekstis. Teisisõnu annab uurimus ülevaate erinevatest reaalse ja potentsiaalse liikuvuse mustritest ning nende võimalikest seostestest sellega, kuidas sotsiaalmeediat ja *online*-kogukondi kasutatakse. Tulemuste põhjal on võimalik anda soovitusi, millega peaksid kohalike omavalitsuste spetsialistid või mittetulundusühingud erinevate liikuvusmustritega migrantide puhul arvestama ja kuidas on võimalik eri rühmi veebikeskkonnas toetada. Esimese uuringu tähtaeg on 30. septembril 2018.
- ❖ **Teine uuring**, mis põhineb Euroopa Sotsiaaluuringu (ESS) andmetel, on vajalik hindamaks, kas ja millist rolli võivad IKT kasutamise (sh *online*-kogukondades osalemise) mustrid mängida hoiakute kujunemisel sisserände ja sisserändajate suhtes. Huvi pakub, millised IKT kasutamise mustrid esinevad positiivsete ja millised negatiivsete hoiakute korral. Analüüsi põhjal on võimalik kaaluda, milliseid kommunikatsioonikanaleid on otstarbekas kasutada suhtluses immigratsioonivastaste rühmadega ja milliseid sõnumeid neile edastada, et vähendada konfliktivõimalust. Teise uuringu tähtaeg on 31. märts 2020.

MARGINALISEERUMISE JA RADIKALISEERUMISE TEOORIAD SISSERÄNDE KONTEKSTIS

Helina Maasing

Käesolev kokkuvõtte marginaliseerumise ja radikaliseerumise teooriatest lähtub teaduslikest allikatest ning RAN (Radicalisation Awareness Network) töögrupi praktikatest.

Mõisted

Marginaliseerumist kirjeldatakse kui sotsiaalset protsessi, mille **käigus inimene muutub või muudetakse vähemtähtsaks või tõrjutuks** (Barry, 2008; Lyons-Padilla jt., 2015; Saks jt., 2004).

Polariseerumine tähendab kasvavat **pinget ja segregatsiooni kogukondade vahel etniliste, usuliste jm tunnuste alusel** (Brandsma, 2016; RAN, 2016).

Radikaliseerumise puhul on tegemist **muutuste protsessiga, kus toimub isiklik ja poliitiline ümberkujunemine mõõdukatest uskumustest äärmuslikuks** (Davies jt., 2016). Äärmuslus on **ühiskondlike normide, tavade ja riigi seaduste radikaalne eiramine** (Kaitsepolitseiamet, 2017), mille eesmärgiks on **poliitiliste, religioosete, sotsiaalsete või majanduslike eesmärkide saavutamine** (Federal Bureau of Investigation, 2017), tihti kasutades/toetades selleks ebaseaduslikke viise (nt vägivalda).

Konfliktid ja radikaliseerumise oht

Seoses sellega, et tänapäeva ühiskonnad on eelkõige sisserände tulemusena muutunud multikultuurseks ning ühises ruumis eksisteerivad sageli koos mitmed erinevad rahvusrühmad ja kultuurilised grupid, siis võivad sellega kaasneda ühiskondlikud konfliktid (Berry, 2005). **Konfliktid** kohalike elanike ja sisserändajate vahel aga **võivad ohustada riigi julgeolekut ning kogukonna rahumeelset toimimist** (Nahkur ja Ainsaar, 2016).

Uussisserändajad võivad muutuda haavatavaks radikaliseerumisele oma rändekogemuse tõttu. Selle põhjuseks võib olla kultuurilise ja sotsiaalse dislokatsiooni tunnetus – nad on eemaldatud perekonnast ja sõpradest, neil on ebaselge perspektiiv uues riigis, ootustes pettumine, tõrjumine enamuskogukonna poolt ja kindlusetusetunne tuleviku suhtes. Teine grupp, keda peetakse haavatavaks radikaliseerumisele on sisserändajate järeltulijad. Kuigi nad on sündinud elukohariigis, räägivad riigi keelt ja tihti omavad ka selle riigi kodakondsust, siis sageli erinevad nad põliselanikest oma nime, füüsilise väljanägemise, usutunnistuse ja/või kultuurilise tausta poolest. Paljud uuringud on näidanud, et rändetaustaga inimesed kogevad tihtipeale identiteedikriisi, mille tagajärjel nad hakkavad kahtlema oma kuuluvustundes. Nad ei identifitseeri end enam oma vanemate või vanavanemate kultuuri ja traditsioonidega ning võrdsest on nad võõrandunud oma elukohariigi ühiskonnast, kuhu nad ei tunne end kuuluvat ja mõnikord kogevad diskrimineerimist (Leiken, 2005; Sageman, 2008; Roy, 2004).

Sisserännet võidakse tajuda ohuna ka kohaliku kogukonna poolt, mis võib kaasa tuua kohaliku kogukonna polariseerumise ja/või radikaliseerumise. Kogukonnas tekib tugev psühholoogiline lõhe „meie“ ja „nemad“ vahel, mille tulemusena võõrandumine ja vaenulikkus kogukonnas kasvab (nt vihakõne, diskrimineerimine, vaenukuriteod).

Kogukondade ees olevad väljakutsed

Kogukondade (sh kooli ja omavalitsuse) ees järgnevad väljakutsed:

- (1) minimeerida riske, et uussisserändajad muutuvad uues kogukonnas tõrjutuks;
- (2) minimeerida riske, et kogukondade muutumine multikultuurseks ei tooks kaasa vastandumist põliselanike ja uute sisserändajate vahel;
- (3) märgata radikaliseerumisele haavatavaid isikuid, mis aitaks ennetada selle protsessi jätkumist.

RITA-RÄNNE TP 5 tegevus marginaliseerumise ja radikaliseerumise teemadel

- ❖ Marginaliseerumise valdkonnas: tuvastame riigi poolt kogutavate andmete põhjal registriandmed marginaliseerumise seiremehhanismi jaoks ning vajadusel teeme soovitusel täiendavate andmete kogumiseks, et seda nähtust paremini monitoorida.
- ❖ Radikaliseerumise valdkonnas: töötame välja hindamisjuhendi radikaliseerumise indikaatorite tuvastamiseks koolidele ja KOVidele.

RITA-RÄNNE TP 5 MEESKOND

Margit Keller, TP5 juht, Tartu ülikooli ühiskonnateaduste instituudi juhataja
Dagmar Narusson, Tartu ülikooli doktorant, sotsiaaltöö assistent
Marko Uibu, Tartu ülikooli, lektor

Sander Salvet, Tartu ülikooli doktorant
Helina Maasing, Sisekaitseakadeemia teadur
Merle Linno, Tartu ülikooli doktorant, sotsiaaltöö assistent
Ave Roots, Tartu ülikooli teadur

KASUTATUD ALLIKAD

- Al-Rawi, A. (2017). Facebook and virtual nationhood: social media and the Arab Canadians community. *AI & Society*, 1–13. doi:10.1007/s00146-017-0742-3
- Arnold, A.-K., & Schneider, B. (2007). Communicating separation?: Ethnic media and ethnic journalists as institutions of integration in Germany. *Journalism*, 8(2), 115–136.
- Berry, J.W. (2007). Integratsiooni psühholoogilisest ja kultuurilisest vaatenurgast. Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad. Rahvusvaheline konverents „Integratsiooni kontseptuaalsed alused ja parimad praktikad“: 18.-19.oktoobril 2007, Tallinn. 21-30.
- Berry, J W. 2005. Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations* 29:6, 697–71
- Brandsma, B. (2016) Police and Polarisation, An initial guide. Pharresia. RAN Pol.
- Brown, H. (2015). The Institutional Digital Divide: Immigrant-Serving Nonprofit Organization Adoption of Social Media. *Social Science Computer Review*, 33(6) 680–695. doi: 10.1177/0894439314563002
- Çınar, N. (2016). Understanding the Motives for Joining Ethnic Online Communities: A Study of Turks in Norway. *Journal of Yasar University*, 42(11), 67–76.
- Cook, J., Dwyer, P.J., Waite, L. (2010). Good relations' among neighbours and workmates? The everyday encounters of Accession 8 migrants and established communities in urban England. University of Salford Manchester.
- Collin, P. (2014). Digitally Enhanced? Mediated Migration and 'Fourth Wave' Chileans in Australia. *Journal of Intercultural Studies*, 35(5), 532–548. doi:10.1080/07256868.2014.944111
- Couldry, N., Hepp, A. (2017). *The mediated construction of reality: society, culture, mediatization*. Cambridge: Polity.
- Davies, G., Neudecker, C., Ouellet, M., Bouchard, M., Ducol, B. (2016). Toward a Framework Understanding of Online Programs for Countering Violent Extremism. *Journal for Deradicalization*. Spring 2016, Nr 6, pp 51-86
- Dekker, R., Engebensen, G. (2014). How social media transform migrant networks and facilitate migration. *Global Networks*, 14(4), 401–418. doi:10.1111/glob.12040
- Federal Bureau of Investigation. (2017). Communities Against Terrorism Self- Radicalization and Extremist Activity on Campus. Leitav: <https://homelandsecurity.ohio.gov/doc/CAT%20Self->

[Radicalization%20and%20Extremist%20Activity%20on%20Campus.pdf](#)

Gotved, S. (2006). Time and space in cyber social reality. *New Media & Society*, 8(3), 467–486. doi: 10.1177/1461444806064484

Hiller, H. H., Franz, T. M. (2004). New ties, old ties and lost ties: the use of the internet in diaspora. *New Media & Diaspora*, 6(6), 731–752. doi:10.1177/146144804044327

Jansson, A. (2018). *Mediatization and Mobile Lives. A Critical Approach*. Oxon, New York: Routledge.

Kaitsepolitseiamet (2017). Tegevussuunad. Äärmuslus. www.kapo.ee

Kaján, E. (2017). Hate online: Anti-immigration rhetoric in Darknet. *Nordia Geographical Publications*, 46(3), 3–22.

Kang, T. (2011). Online Spatialisation and Embodied Experiences: The London-Based Chinese Community. *Journal of Intercultural Studies*, 32(5), 465–477. doi: 10.1080/07256868.2011.593114

Lyons-Padilla, S., Gelfand, M., Mirahmadi, H., Farooq, M., van Egmond, M. (2015). Belonging nowhere: Marginalization & radicalization risk among Muslim Immigrants. *Behavioral Science & Policy*, winter 2015, [http://gelfand.umd.edu/pages/papers/BSP_2_Lyons_2p%20\(002\).pdf](http://gelfand.umd.edu/pages/papers/BSP_2_Lyons_2p%20(002).pdf)

Marino, S. (2015). Making Space, Making Place: Digital Togetherness and the Redefinition of Migrant Identities Online. *Social Media + Society*, 1(2), 1–9. doi:10.1177/2056305115622479

Nahkur, O., Ainsaar, M. (2016). Sisserändega seotud konflikte soodustavad olukorrad. Ainsaar, M.; Beilmann, M. (Toim.). Eesti elanikkonna hoiakud kolmandatest riikidest sisserändajate suhtes Euroopa Sotsiaaluuringu andmetes (65–67). Tartu: Tartu Ülikool.

Oh, J.-H. (2016). Immigration and social capital in a Korean-American women’s online community: Supporting acculturation, cultural pluralism, and transnationalism. *New Media & Society*, 18(10), 2224–2241. doi:10.1177/1461444816655627

RAN. (2016). Tackling the challenges to prevention policies in an increasingly polarised society. RAN Centre of Excellence.

Rheingold, H. (2000). *The Virtual Community*. Cambridge, MA: MIT Press.

Leiken, R. (2005). Europe’s Mujahideen: Where Mass Immigration Meets Global Terrorism. Center for Immigration Studies, 2005, April.

MacQueen, K.M., McLellan, E., Metzger, D., Kegeles, S., Strauss, R.P., Scotti, R., Blanchard, L., Trotter, R. (2001). What is Community? An Evidence-Based Definition for Participatory Public Health. *American Journal of Public Health*, nr 91(12), lk 1929-1938.

Neumann, P. (2009). *Joining Al-Qaeda: Jihadist Recruitment in Europe*. London: Routledge, 2009

Norris, F.H., Stevens, S.P., Pfefferbaum, B., Wyche, K.E., Pfefferbaum, R.L. (2008). Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*, 41(1-2), lk127-150.

Noya, A., Clarence, A., Craig, G. (2009). Community capacity building: creating a better future together. Paris OECD.

Patterson, K.L., Silverman, R.M. (2013). Schools and Urban Revitalization. Rethinking Institutions and Community Development. Routledge.

Roy, O. (2004). Globalized Islam. London: Hurst, 2004.

Sageman, M. (2008). Leaderless Jihad: Terror Networks in the Twenty-First Century. Philadelphia: Pennsylvania University Press, 2008.

Saks, K., Oja, K., Kivisaar, S. (2004). Marginaliseerumise riski vähendamise eakatel: pensionisüsteem, tervishoiuteenused, sotsiaalteenused. Olukorra kirjeldus Eestis 2003.a. TÜ Sisekliinik.

Schrooten, M. (2012). Moving ethnography online: researching Brazilian migrants' online togetherness. *Ethnic and Racial Studies*, 35(10), 1794–1809. doi: 10.1080/01419870.2012.659271

Seganti, F.R. (2008). Surfing the City via the Web: The Italian Case. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 2(2), 1–8.

Staller, K., Mafie'o, T. (2010). *Community*. The SAGE Handboool of Socail Work Research. Toimetajad Shaw, I., Briar-Lawson, K., Orme, J., Ruckdeschel, R. SAGE publication, lk 365-377.

Valentine, G. (2008). Living with difference: reflections on geographies of encounter . *Progress in Human Geography* 32 (3), lk 323-337.

van Ewijk, H. (2010). European Social Policy and Social Work. Citizenship-based social work. Routledge.